

РЕЦЕНЗИЯ

от **доц. д-р Мария Александрова Попова**, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по журналистика и масова комуникация, катедра „История и теория на журналистиката“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации-Международна журналистика) на дисертационен труд на тема: **„Медийно отразяване на ключови етапи от евроатлантическата интеграция на държавите от Западните Балкани (1999 – 2018 г.) в сайтовете на БНР, Дойче веле и Би Би Си“**,

представен от **Десислава Викторова Сотирова**, редовен докторант в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ на Факултета по журналистика и масова комуникация, катедра „История и теория на журналистиката“

с научен ръководител: **проф. д-р Мария Нейкова**

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед РД-38-620/23.12.2020 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

I. Представяне на докторанта въз основа на подадената документация

Десислава Сотирова има значим журналистически опит – като репортер в БНР и БНТ и като репортер и редактор в студентската телевизия „Алма Матер“. Интересите ѝ са основно в областта на международната журналистика и телевизионната журналистика, което личи и от образованието ѝ – бакалавър по „Журналистика“ от ФЖМК с профили „Международна журналистика“ и „Телевизия“, магистър от ФЖМК в магистърска програма „Международна журналистика“. Има известен преподавателски опит като хоноруван преподавател във ФЖМК, както и активна научна дейност.

II. Оценка на качествата на дисертационния текст

Дисертацията е с общ обем от 326 страници и е разделена на увод, три глави, заключение, библиография и приложения.

Дисертацията е посветена на действително **актуалната тема** за процеса на разширяване на ЕС с предстоящото приемане на шестте държави от Западните Балкани (Сърбия, Черна гора, Албания, Северна Македония, Косово, Босна и Херцеговина), както и постепенното им присъединяване към НАТО. Избран е изключително широк обхват на научното изследване – от 1999 г. до 2018 г. с цел научният анализ да бъде вместен между две ключови събития – създаването на Процеса на стабилизиране и асоцииране и края на българското председателство на Съвета на ЕС. Поставянето на ясни концептуални рамки от една страна позволява цялостно наблюдение на поетите от европейската и евроатлантическата организации ангажименти относно реализирането на икономическото и политическо сътрудничество с държавите. Целта е подпомагане процеса на съгласуване на националните законодателства, институционалните решения и обществените очаквания на балканските държави с основополагащите европейски принципи за законово, икономическо и социално утвърждаване, на военно и международно взаимодействие съобразно дейността на НАТО. Същевременно в дисертацията могат релевантно да се проследят резултатите от тези процеси през българската политическа и медийна перспектива.

В увода на своя дисертационен труд Десислава Сотирова ясно определя неговата **цел** – наблюдение спецификите на европейската и евроатлантическата интеграция на държавите от Западните Балкани съобразно голям брой стратегически документи на ЕС (конкретно на Европейската комисия) и НАТО.

Обект на дисертацията е медийното съдържание в сайтовете на три обществени медии от различни държави – Българското национално радио, Дойче веле и Би Би Си. Изборът на тези медии е комплексен. Те имат сходен тематичен порядък – обществени медии, макар оценявани в дълбочина да инспирират множество разлики по отношение на своята редакционна политика, функции и медийно въздействие. От друга страна и трите медии традиционно демонстрират засилен интерес към събитията и процесите в Балканския регион, особени при сравнение с повечето световни и български медии.

Предмет на изследването е медийната репрезентация на политическите процеси с цел да бъде потърсена връзка между представената тематика и официалната външна политика на България, Германия и Великобритания. Хипотезите, които Десислава Сотирова поставя, са няколко. Според нея дългогодишният процес по присъединяване към ЕС и НАТО се отличава с активно въздействие от страна на международните организации, така че шестте държави в региона да съумеят да въведат по-категорични мерки за гарантирането на реформите в ключови сектори. Същевременно медийната позиция по-скоро възприема изостаналостта на тези държави като единствена причина за забавянето на тяхната европейска и евроатлантическа интеграция. Констатира се и разлика в обема на подготвените материали в наблюдаваните медии, доколкото една от тях (БНР) значително по-активно отразява темата в своето съдържание.

Първа глава на дисертацията очертава основното теоретично поле в историческа перспектива – от разпадането на Югославия и последиците от това за държавите, които до този момента са част от федерацията, през съществените проблеми в част от тях (възраждане на национализма, политически противоречия, етническо многообразие, невъзможност за осигуряването на легимност на Косово, наследство от тоталитарната власт и пр.), до изясняване на особеностите на европейската и евроатлантическата интеграция, причините за забавяне членството в ЕС и НАТО, проблемите, които то поражда, сценариите за ускоряване на процесите, приетите документи и стратегии. Десислава Сотирова много ясно заявява, че липсата на европейска перспектива не носи всички ползи и може да разочарова гражданите в конкретна страна, а слабата подготовка води до кризи не само по отношение на членството, но може да доведе и до политическа и икономическа нестабилност, както и податливост към алтернативни геополитически влияния. (с.26)

В дисертацията изключително подробно са описани различните аспекти на европейската интеграция – оказването на икономическата помощ въз основа на редица програми и институции, либерализацията на търговията и премахването на митата на стоки от страни от Западните Балкани, активизирането на регионалното сътрудничество чрез развитие на инфраструктурата и създаването на зони за свободна търговия между съседните страни, изграждането на добросъседски отношения, прекратяването на военните конфликти в региона от страна на НАТО, включително чрез използване на военна сила. Представени са и вътрешнополитическите нагласи в наблюдаваните държави относно приемането им в ЕС и НАТО, като е изследвано съдържанието в сайтове на външните министерства и са цитирани социологически проучвания. Направена е оценка на наличието на медийна свобода.

Втора глава е посветена на европейска и евроатлантическа интеграция на шестте държави съобразно осем ключови етапа. Подробно са включени изискванията за членство в двете институции, политическите и икономически очаквания (демокрация, пазарна икономика, споделяне на общи ценности), изброени са различните инициативи досега, както и са отразени пречките пред присъединяването – икономическо изоставане, регионални

конфликти, неспазване на гражданските права, гранични спорове, проблеми при защитата правата на националните малцинства и бежанците, издирването на безследно изчезнали лица, воденето на съдебни дела за военни престъпления, зависимата съдебна система, високите нива на организирана престъпност, политизираните и неефективни институции, непрозрачната собственост и политическа и икономическа зависимост на медийните системи и пр. Потърсено е проявлението на международното влияние върху региона от страна на държави като Русия, Китай, Саудитска Арабия, ОАЕ, Катар, Турция.

Трета глава представя резултатите от проведено собствено емпирично проучване на медийното отразяване на ключови етапи от процеса на присъединяване на държавите от Западните Балкани по отделно в трите наблюдавани медии – БНР, Дойче веле и Би Би Си. Изследването на Десислава Сотирова се отличава с добре обоснована методология, допълнена от кратки характеристики на трите медии (включително на особеностите на техните уебсайтове), задълбочен анализ на изследваните материали по различни показатели (брой думи, журналистическо представяне, реалистичност, тема, главни действащи лица, място на събитието, източник на текста, повод за създаване на текста, автор, жанр), таблично представяне на резултатите.

Общите изводи, до които достига докторантката в **заключението**, са че подновяването на темата за евроатлантическата интеграция на региона стимулира интереса на медиите към тематиката, но същевременно те пропускат да представят решенията на ЕС за въвеждането на нови критерии и условия за присъединяване пред шестте държави. Освен това основният фокус в медийните публикации е насочен към проблемите в балканските държави, които ограничават тяхната европейска и евроатлантическа интеграция и които са породени от липсата на достатъчен напредък в процеса на икономическо, политическо и социално реформиране, но не се изследва реципрочният въпрос дали самите организации ЕС и НАТО са готови за следващо разширяване. Очаквано, и в случая емпирично доказано, е използването от медиите на новинарски стойности като географска близост, значимост, сходни културни и политически интереси, както и че българската медия е склонна да отделя повече програмно време за представянето на новини от региона, за сметка на английската и немска медия.

Библиографията на дисертацията съдържа 262 източника, от които 32 на български език, 38 на английски език, 158 документа и други източници.

Представеният **автореферат** е с обем от 35 стр. Той пълно и коректно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд.

III. Приноси на дисертационното изследване

Дисертацията е обемна като съдържание, исторически и тематичен обхват. Има добра и логично обвързана структура, ясно очертано теоретично поле, компетентен изказ, демонстрирано е познаване на проблематиката. Адмирация заслужава големият обем от използвани източници – официални документи, научни изследвания, медийни публикации.

Сред основните приноси на дисертационния труд на Десислава Сотирова е способността за определяне на ключовите етапи от продължаващия повече от две десетилетия интеграционен процес на реално и предстоящо присъединяване на държавите от Западните Балкани към НАТО и ЕС. В изследването се прави кръстосано представяне на обстоятелствата, процесите, събитията, личностите, които определят този процес от гледна точка на световната политика и спрямо тяхната медийна репрезентация в съдържанието на българските и европейските медии. С цел по-цялостна осмисляне на научната и политическа проблематика, Десислава Сотирова формира собствена дефиниция на понятието „евроатлантическа интерация“.

Верифицирането на задълбоченото и богато като заглавия и научни тези концептуално наблюдение е потвърдено чрез проведените от докторантката собствени дълбочинни интервюта с водещи политици, които формират националната политика на някои от балканските държави в посока тяхната европейска и евроатлантическа интеграция като бившия заместник министър-председател на Република Сърбия в кабинета на Зоран Джинджич проф. Жарко Корач и бившия министър-председател на Република Косово проф. Байрам Косуми. С цел апробиране на собствените хипотези докторантката провежда и поредица от собствени дълбочинни интервюта с петима журналисти със специализация в областта на международната политика от българското обществено радио БНР и британския обществен оператор Би Би Си относно подходите за отразяване на тематиката, приета в рамките на редакционната политика на двете медии – Ивайло Василев, Георги Марков и Константин Мравов от БНР, Марк Уоън и Пол Кърби от Би Би Си, които също имат приносен характер.

IV. Бележки и препоръки

При възможност бих препоръчала текстът да бъде публикуван, за да намери своя по-широк кръг читатели, които да се възползват от неговите теоретични и практически качества.

V. Публикации и участия в научни форуми

В рамките на докторантското си обучение Десислава Сотирова има публикувани три научни публикации по темата, които отговарят на заложените стандарти за качество. Участва в шест национални конференции и една международна конференция. С това убедено мога да посоча, че докторантката е изпълнила количествените и качествени критерии от минималните национални изисквания на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“, както и минималните национални изисквания, определени в Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав на Република България – 50 точки от защитена дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, (в рамките на група от показатели А), 30 т. от от публикувани статии (в рамките на група от показатели Г).

VI. Заключение

Дисертационният труд е посветен на важната, интересна и актуална тема за процеса на европейска и евроатлантическа интеграция на държавите от Западните Балкани, ролята на европейските институции при подпомагане на икономическото, политическото и социалното развитие на държавите от региона и участието на България в тези инициативи. Значим аспект на научната интерпретация на изследването е определянето на начините, по които медийната информация оказва влияние върху различните национални общества и международната общност в процеса на консолидиране около общи национални и световни цели и задачи. Дисертацията е обемна, задълбочена, съдържа анализ на проведените собствени емпирични проучвания и интервюта, въз основа на които са направени интересни заключения, включени са конкретни примери, опира се на разнообразна научна литература. Затова **убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на Десислава Сотирова образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност 3.5 Обществени комуникации и информационни науки (Медии и комуникации – Международна журналистика).**